

Armoë troef bij zelfstandigen?

Veel ondernemers zien of gebruiken hun bedrijf als pensioen. In het verleden is er geen geld opzij gezet voor een dergelijke voorziening dan wel is deze op papier gevormd in eigen beheer. Het feitelijk beschikbaar hebben in geld is niet aan de orde. Dat dient mede/vooral/geheel uit de verkoopopbrengst te komen. Tot de zomer van 2008 werd dat als geen enkel probleem gezien.

ALOIS DÉE

De huidige economische tegenwind zorgt er voor dat waardes en prijzen van ondernemingen onder druk staan. Kort door de bocht is er (1) sprake van een hogere risicoperceptie (resulterend in lagere multiples), (2) lagere grondslag (i.e. de verdien capaciteit van ondernemingen staat onder druk) en (3) verminderde financieringsmogelijkheden. En dit gaat ook nog wel enige jaren zo blijven, zo is de verwachting. Mochten economie en risicoperceptie weer ten gunste keren, dan zullen er de komende jaren hoe dan ook lastenverzwaringen volgen om de opgelopen overheidstekorten terug te brengen. Het onder (2) genoemde onderdeel blijft voorlopig dus onder druk staan. Bovendien zullen in betere tijden vele uitgestelde verkopen alsnog in gang gezet worden, waardoor het aanbod (sterk) zal toenemen, hetgeen over het algemeen ook tot prijsdruk zal leiden.

Ondernemers van de babyboomgeneratie bereiken vanaf dit jaar hun pensioengerechtigde leeftijd en zullen wellicht nu toch echt (willen) gaan overdragen. Deze groep ondernemers zal naar verwachting eraan moeten wennen en geloven dat hun verkoopopbrengsten niet meer zijn wat ze tot enkele jaren terug zouden zijn geweest. Of anders zullen ze ervoor moeten kiezen om langer door te gaan. Op zichzelf wordt dat van werknemers in toenemende mate ook verwacht, dus het is zeker niet afwijkend. Niet dat daarmee de opbrengsten

weer op de 'oude' niveaus zullen komen (zoals gemeld is de inschatting dat dat nog jaren zal duren), maar dan heb je minder opbrengst nodig aangezien de pensioenperiode eenvoudigweg korter wordt. Dan heb je ook minder kapitaal nodig om van te leven. Alternatief is om wel op de voorgenomen leeftijd te stoppen en genoegen te nemen met minder besteedbaarheid. Op zichzelf niet geheel unfair, aangezien de pensioenvooruitzichten voor een ieder, en dan met name de jongere generaties, onder druk staan. En die verminderde besteedbaarheid is ook maar te bezien. Recent heeft het CBS naar buiten gebracht dat uit een onderzoek van hen is gebleken dat de babyboomers zichzelf veelal al van prima inkomsten en vermogensposities hebben voorzien en sterk oververtegenwoordigd zijn in de hoogste inkomensgroepen.

ZZP'ERS Dan nog de groep 'nieuwe' ondernemers, waarvan – zo mag bekend zijn – er nogal wat zzp'er zijn. Recent verscheen er een EIM-onderzoek over ZZP'ers. Hieruit blijkt dat 40% van de zelfstandigen in 2008 én 2009 geen geld heeft gereserveerd voor pensioen(opbouw). Dat terwijl bij een aanzienlijk deel hiervan van een verkoopopbrengst van 'het bedrijf'/de activiteiten geen of nauwelijks sprake zal zijn. Juist deze groep zal het dus moeten hebben van de eigen voortijdig opgebouwde pensioenvoorziening!

Daarnaast blijkt ook nog 50% geen arbeids-

ongeschiktheidsverzekering te hebben. Hierin ligt m.i. ook een van de oorzaken/reden waarom een deel van de zelfstandigen *dénkt* dat het (financieel) interessanter is... Een (aanzienlijk) deel van het inkomen zou – ter vergelijking met een loondienstverband – voor pensioenvoorziening en/of (eigen) sociale voorzieningen aangewend c.q. gereserveerd dienen te worden. Dit blijkt in de praktijk door een groot deel dus niet te worden gedaan.

Voor een groot deel is een en ander een ver toekomstbeeld waarmee nu – bewust of onbewust – nog geen rekening wordt gehouden. Er zal een moment komen waarop er geen inkomsten meer zijn uit het ZZP-schap, of het nu door pensioen of arbeidsongeschiktheid is. Zonder een degelijk opgebouwde reservering zal er niet veel meer resteren dan de AOW of bijstand. Een ongetwijfeld forse tegenvaller wanneer men gewend is geraakt aan een levensstandaard gebaseerd op de (vermeend) hogere inkomsten tijdens het ZZP-schap, zonder rekening te houden met reserveringen voor later.

Verder blijkt overigens 2/3 van de zelfstandigen alleen ‘het bedrijf’ als inkomstenbron te hebben. 25% daarvan genereert een omzet (let wel: dit is nog geen inkomen) van minder dan € 25.000 (ruim 23% onder modaal). Laat staan dat daarvan ook nog een deel gereserveerd dient te worden. Of zijn er nog andere inkomensbronnen en geldstromen? Bij de oudere, langer bestaande ondernemingen (let wel: niet de (recente) ZZP’ers, want dat zijn geen ondernemingen) kan ik mij indenken dat ondernemers er in het verleden nog forse (management) vergoedingen hebben uitgetrokken en ergens gereserveerd hebben staan. Gezien het genoemde CBS-onderzoek wellicht aannemelijk.

ALTERNATIEVEN Ik zou iedere ZZP’er willen aanraden zijn of haar eigen positie eens serieus en ernstig te heroverwegen. Indien het ZZP-schap niet is ingegeven door de uitdrukkelijke wens een echt bedrijf op te bouwen en te groeien, overweeg dan eens de alternatieven. Eerder schreef ik al eens dat wegens dreigende arbeidstekorten genoeg echte ondernemers – met groeiambitie – vermoedelijk graag een dienstverband aanbieden.

Voor iedere babyboom-ondernemer: bekijk de eigen financiële positie eens goed. Wellicht kunt u genoeg nemen met een andere prijsstelling voor uw bedrijf en is verkoop op dit moment toch een optie. Wachten op betere tijden, voor zover die weer komen, zal nog jaren duren. Bent u bereid en in staat om daarop te wachten? ■

Drs. J.A. Déé is als adviseur werkzaam bij Troostwijk Introman Advies B.V. te Amsterdam. Hij schrijft regelmatig over onderwerpen gerelateerd aan ondernemerschap en/of bedrijfsoverdracht en -opvolging. Troostwijk Introman Advies B.V. begeleidt en adviseert bij bedrijfsoverdrachten en financieringen in met name het midden- en kleinbedrijf.